

בס"ד. ש"פ ויקהל-פקודי, פ' החודש, ה'תשמ"ז*

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה¹, ומדייק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (בעל ההילולא דב' ניסן²) במאמרו ד"ה זה דשנת אעת"ר³ מ"ש ראש חדשים, הרי אומר (אח"כ) ראשון גו' לחדשי השנה, ומה צ"ל ראש חדשים⁴. ומביא בהמאמר דרשת רז"ל עה"פ, החודש הזה לכם ראש חדשים זה ניסן ואין אחר ניסן⁵, שכשהגיע יום שראוי להיות ר"ח ניסן אין מעברין את השנה. וממשיך בהמאמר, דמפסוק זה למידים גם שאין מעברין את החודש, דמעברין את השנה לצורך ואין מעברין את החודש לצורך⁶. וכשהגיע יום שראוי להיות ר"ח ניסן, אין מעברין (גם) את השנה.

ולהבין זה מקדים בהמאמר, דצריך להבין מפני מה נאמרה פרשת החודש דוקא מיד אחרי יציאת מצרים⁷. ומבאר, דפרשת החודש היא עיקר התחלת התורה כמ"ש רש"י⁸ דלא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם (ומה שפתח בבראשית הוא משום כח⁹ מעשיו הגיד לעמו גו'). היינו, דבהפרשיות שלפני פרשת החודש מדובר בהגילויים שבעולמות, ומפרשת החודש ואילך מתחיל בענין הגילויים דתורה (שלמעלה מהגילויים שבעולמות). ובכדי שיוכל להיות הגילוי דתורה הוצרך להיות תחילה ההכנה דגלות מצרים ויציאת מצרים. וזהו מה שמיד לאחר יצי"מ, ההכנה למ"ת, נאמרה פרשת החודש, התחלת הגילויים דתורה.

ב) ובכדי לבאר גודל העילוי של הגילויים דתורה, מבאר תחלה העילוי דהגילויים שבעולמות, דהגילוי אשר בעולמות הוא למעלה מהעולמות. דעולמות הם במדידה והגבלה, דכמו ששמים וארץ שלמטה (שבעוה"ז הגשמי) הם במדידה

* יצא לאור בקונטרס ב' ניסן — תשמ"ח, "לקראת ב' ניסן, יום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע . . מוצש"ק ב' ניסן, שנת ה'קהל, שנת תשמ"ח".

- (1) בא יב, ב.
- (2) שחל (בשנה זו — תשמ"ח) בהשבע שלא אחרי שבת פ' החודש, דמיני' מתברכין יומין שלאחריו (ראה זח"ב סג, ב. פח, א).
- (3) נדפס בסה"מ אעת"ר ע' נו ואילך. והנחה ממנו — שם (בהוצאת תשמ"ט) ע' קפט ואילך.
- (4) לכאורה הי' צ"ל הדיוק להיפך, דלא אחרי אומרו ראש חדשים מה מוסיף בראשון גו' לחדשי השנה. וכ"ה בד"ה החודש (הב') עטר"ת בתחלתו (סה"מ עטר"ת ע' שגג). ומה שהדיוק במאמר זה (דשנת אעת"ר) הוא מה צ"ל ראש חדשים — יש לומר לכאורה, שזהו בהתאם לדרשת רז"ל (המובאת בהמאמר) עה"פ החודש הזה לכם ראש חדשים. דעפ"ז, ההוספה והחידוש הוא התחלת הכתוב. וזה מתאים גם להביאור שבסיום המאמר (ע' סה) דהחודש הזה לכם ראש חדשים הוא נעלה יותר מראשון גו' לחדשי השנה.
- (5) ברכות יו"ד, ב. רמב"ם הל' קדה"ח פ"ד הי"ד (מהשיעורים דימים אלה (בשנת תשמ"ח) — לפי החלוקה דג"פ ליום).
- (6) ר"ה כ, א. וראה רמב"ם שם פ"ג הי"ז ואילך. ואכ"מ.
- (7) כ"ה בהמאמר הנ"ל. וראה לקמן סעיף ה.
- (8) בפירושו עה"ת ר"פ בראשית.
- (9) תהלים קיא, ו.

והגבלה, מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה עובי כל רקיע וכו'¹⁰, כמו"כ הוא גם בנוגע לשמים וארץ שבעולמות ב"ע הרוחניים שהם במדידה והגבלה. ושרש ההגבלה דב"ע הוא מהכלים דאצילות, דמזה מובן שגם הכלים דאצילות, עם היותם אלקות, הם בחינת גבול. משא"כ הגילוי שבעולמות, היינו האור (אור הקו) שנמשך בהם, דשרשו הוא מעצמות אוא"ס שלפני הצמצום¹¹, הוא בבחינת בלי גבול, אלא שע"י התלבשותו בכלים הוא בא בציוור והתחלקות. אבל זה שע"י התלבשותו בכלים הוא בא בציוור וגבול, הוא¹² מפני שגם מצד עצמו (לפני שנתלבש בכלים) הוא בגדר גבול. דמכיון שהמשכתו מאוא"ס שלפני הצמצום היא ע"י הפסק הצמצום, הנה עי"ז הוא נמדד (בכללותו) לפי ערך הכלים והעולמות, ולכן, לאחרי שנמשך (ע"י כמה מסכים ופרסאות שלפני האצילות¹³) בהכלים דאצילות, הוא מתלבש בהם¹⁴ ובא בציוור מוגבל, ועי"ז הוא נמשך ומתלבש (ע"י הפרסא שבין אצילות לבי"ע) גם בנבראים, להחיות אותם בחיות מוגבל לפי ערכם.

ג) **ויש** לומר, דמ"ש בהמאמר דהגילוי שבעולמות הוא אור הקו (שנמשך בהם), הוא כדי לבאר שגם הגילוי שבעולמות הוא בלי גבול. דמכיון שאור הקו הוא דבוק במקורו, באוא"ס שלפני הצמצום (אף שהדביקות שלו היא ע"י הפסק הצמצום), ה"ה מעין מקורו¹⁵. ולכן גם לאחרי שנתלבש בהכלים (בפנימיותם) ומחי' אותם, אינו נתפס בהם. דזה מה שהאור מתלבש בכלים בהתלבשות פנימית, בדוגמת חיות הנפש שמתלבשת בהגוף, הוא (בעיקר) בנוגע להכלים, שהכלים מקבלים חיות מהאור, חיות פנימי (כמו הגוף שחי מהנפש), אבל בנוגע להאור, גם לאחרי שנתלבש בכלים, הוא מובדל מהם¹⁶, ועד"ז הוא גם בנבראים, דחיות הנבראים שבבחינת אור¹⁷, שהוא הארה דהארה מהקו¹⁸, שעם היותו מלוכב בהנבראים, הוא קדוש ומובדל מהם¹⁹. ויתירה מזו, דגם חיות הנבראים²⁰ שנמשך בהם מהאור, הוא בלתי מוגבל²¹ [וחיבור החיות שמהאור עם גוף הנבראים (דשרשם מהכלים) הוא חיבור

10 חגיגה יג, א.

11 ורק שנמשך ע"י הצמצום. משא"כ הכלים והעולמות שרש התהוותן הוא מהצמצום עצמו (המשך תער"ב ח"א פ"ח. ובכ"מ).

12 ראה בארוכה ד"ה היושבת בגנים תשי"ג (לעיל ח"ב ע' רלא ואילך) סעיף ב"ג. וש"נ.

13 ראה בהמאמר דאעת"ר ע' ס.

14 אבל באם לא הי' נמשך ע"י הפסק הצמצום הי' "לא בגדר התלבשות כלל" (המשך תרס"ו ס"ע תסז ואילך. ובכ"מ).

15 וראה המשך תרס"ו ע' קסג ואילך, שאור הקו הוא "מעין המאור".

16 דרמ"צ קכו, א. המשך תרס"ו ע' תקג.

17 דחיות הנבראים שנמשך מהכלים נק' בשם "כח", ו"אור" הוא החיות שבהם שנמשך מהקו (סה"מ תרס"ד ע' קכט [בהוצאה החדשה — ע' ג]. וראה גם המשך תער"ב ח"ב פשצ"ז — ע' תתיח).

18 אגה"ק ס"כ (קלא, ב).

19 סה"מ תרס"ד ע' קכח [בהוצאת תשנ"ד — ע' ב]. המשך תער"ב שם.

20 היינו החיות דנבראים — שאינו מובדל מהם.

21 להעיר גם מסד"ה החודש תרס"ו (המשך תרס"ו ע' קסג), דשרש המשכה (של "האור והחיות פנימי שמתלבש בעולמות") הוא מהקו "שהוא ג"כ בכחי" א"ס", ולכן "הנהגת הטבע היא תמידית בלי שום שינוי הפסק, שניכר בוה כח הא"ס".

שני הפכים²²]. דכל זה הוא בנוגע להגילויי שבעולמות (אור הקו) כמו שנמשך בכלים ובעולמות. ומכ"ש האור כמו שהוא לפני שנמשך בכלים ובעולמות (דב"גילויי שבעולמות" נכללת גם בחינה זו), הוא בלתי מוגבל. ומה שנק' בשם גבול הוא רק מצד זה שע"י הצמצום נעשה בו המדידה שכשיומשך בעולמות (ע"י מסכים ופרסאות) תהי' ההמשכה באופן שהעולמות יוכלו לקבל. ומזה מוכן גודל העילויי והגילויים דתורה שלמעלה מהגילויי שבעולמות, דע"י התורה נמשך ומתגלה עצמות אוא"ס שלפני הצמצום.

ד) וממשיך בהמאמר²³, דהמדידה שבהקו, עם היותה על ידי הצמצום (כנ"ל), שרשה הוא באוא"ס שלפני הצמצום. דכשעלה ברצונו ית' לברוא את העולמות, שיער בעצמו בכח (לפני הצמצום) כל מה שיהי' בפועל לאחרי הצמצום, בכדי שהתהוות העולמות תהי' כפי שעלה ברצונו ית'. ומבאר, דגם שרש המדידה שלפני הצמצום (ההשערה בכח, וגם עליית הרצון) הוא בכלל הגילויים שבעולמות, דהגם שכללות האור שלפני הצמצום אינו בערך העולמות, ובכדי שיומשך ממנו אור שבבחי' מקור לעולמות (אור הקו) הוצרך להיות סילוק האור, מ"מ, בעצמותו גופא כביכול הוא גילויי ששייך לעולמות. ומזה מוכן עוד יותר גודל העילויי של הגילויים דתורה, דעל ידי התורה הוא הגילויי דעצמות אוא"ס שלמעלה מגדר שייכות לעולמות.

ו"ש לומר, דמ"ש בהמאמר (בתחלתו²⁴) דהכוונה בנתינת התורה היא להמשיך אוא"ס שלפני הצמצום, הגם שהעילויי דתורה הוא שגם באוא"ס שלפני הצמצום גופא נמשך הגילויי דעצמות אוא"ס שלמעלה מהאור השייך לעולמות, הוא, כי גם המשכת האור השייך לעולמות (שלפני הצמצום) היא ע"י צמצום. דהגם שהצמצום שהי' באור זה (השייך לעולמות) נק' בשם צמצום הראשון, הרי מבואר במק"א²⁵ שגם לפני צמצום הראשון היו כו"כ צמצומים. דנוסף לזה שהמשכת אור השייך לעולמות מהאור שלמעלה משייכות לעולמות היא ע"י צמצום כנ"ל, הנה גם המשכת האור שלמעלה משייכות לעולמות היא ע"י צמצום. דמכיון שגם אור זה (שלמעלה משייכות לעולמות) הוא בבחי' המשכה וגילויי, ולפני זה הי' כלול בעצמות המאור ממש²⁶ [ובפרט שיש לומר שפירוש זה שהי' כלול בעצמות המאור ממש הוא שהי' כלול בהעצמות שלמעלה²⁷

22) סידור (עם דא"ח) שער הק"ש עג, ג-ד.

23) ע' סא. וראה גם המשך תרס"ו ע' נא. ובכ"מ.

24) ס"ע נו ואילך.

25) סה"מ תרנ"ט ע' עז בהערה. ד"ה באתי לגני תשמ"ה (התוועדויות תשמ"ה ח"ב ע' 1097 ואילך). שיחת

ש"פ יתרו תשמ"ה (שם ע' 1221 ואילך).

26) המשך תרס"ו ע' קפב.

27) ומ"ש בהמשך תרס"ו שם "בעצמות המאור ממש" — יש לומר, דמכיון שענין האור הוא גילויי (ולא התהוות דבר חדש), היינו דמקורו הוא בהתגלות (ענין "מאור") — צריך לומר, דזה שהאור נמשך מהעצמות (וכן זה שהי' תחלה כלול בו), הוא מצד זה שהעצמות הוא (גם) מאור. אלא שענין ה"מאור" שבעצמות — הוא ח"ד עם העצמות, ואינו בגדר ותואר "מאור" (ראה המשך תרס"ו ע' תסד. סה"מ ה'תש"ה ע' 186 ואילך). ולכן מוסיף "שכלול בעצמות המאור ממש". וראה הערה הבאה.

מתואר מאור²⁸], הרי מובן²⁹, דהמשכת האור שבבחי' גילוי מהאור הכלול בעצמות המאור היא ע"י צמצום עצום. ועפ"ז יש לומר דמ"ש בהמאמר שהכוונה בנתינת התורה היא להמשיך האור שלפני הצמצום — הכוונה בזה היא (לא רק להאור שלפני צמצום הראשון אלא) גם להאור שלפני כל הצמצומים.

(ה) **ועפ"ז** יש לבאר גם מ"ש בהמאמר³⁰ שפרשת החודש נאמרה מיד אחרי יצי"מ, דלכאורה תמוה, הרי מפורש בקרא³¹ שפרשת החודש נאמר בארץ מצרים, ויש לומר, דמ"ש בהמאמר שפרשת החודש נאמרה לאחרי יצי"מ הכוונה היא לאחרי אמירת וסיפור יצי"מ (יצי"מ כמו שהוא בתורה). דלאחרי שנאמרו כל הציווים (שבתורה) לפרעה שישלח את ישראל ממצרים, עד לההתראה האחרונה דמכת בכורות שלאח"ז אמר פרעה צא אתה וכל העם גו'³², הנה מיד לאחרי אמירת יצי"מ נאמרה פרשת החודש. והענין הוא, דמעלת הגילוי דתורה על הגילוי דעולמות (המבוארת במאמר זה) היא גם על הגילוי דעולמות כמו שהוא בתורה. דזהו מה שמביא בהמאמר מ"ש רש"י לא ה' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם ומה טעם פתח בבראשית, שגם הענין דבראשית ברא (ועד"ז הסיפור דהאבות וכו'³³) כמו שהוא בתורה הוא רק (כמו) הקדמה לפרשת החודש, דפרשה זו היא עיקר

28 ויש לומר, דעפ"ז יש לבאר גם מ"ש באגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך) "שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו כו' שמציאותו הוא מעצמותו" — היינו, דזה האור הוא "כעין המאור" הכוונה בזה היא שהוא (גם) כעין מהותו ועצמותו [שלכן גם התהוות היש היא ע"י האור], דצריך ביאור: הרי שייכותו של האור היא (לכאורה) רק להמאור (ראה המשך תרס"ו וסה"מ ה'תש"ה שם), ואיך הוא גם כעין מהותו ועצמותו? ויש לומר, דמכיון שהאור הוא כלול תחלה בה"מאור" כמו שהוא בעצמותו (כבפנים ובהערה הקודמת), והאור שבבחינת גילוי הוא ההמשכה והגילוי דאור זה (הכלול בהעצמות), לכן מתגלה בו גם הענין ד"מציאותו מעצמותו".

29 ובמכ"ש מאור השמש, שהמשכתו של אור המתפשט מהאור הכלול בשמש היא ע"י נתיק (סה"מ תרע"ח ע' קא. סה"מ קונטרסים ח"א רט, סע"א).

ומה שמוכח ענין זה (הצמצומים שלפני צמצום הראשון) בתורה החסידות בדרך חידוש — אולי יש לומר, דזה גופא שבתחלה ה' האור כלול וממנו נמשך האור שבבחינת גילוי — הוא חידוש גדול. דמכיון שהוא ית' אינו מוגדר בשום גדרים ח"ו — הרי ביכלתו ית' שיהי' האור שבבחינת גילוי מבלי שיהי' תחלה כלול בהמאור [ועד"ז בהאור שבבחי' גילוי גופא, שיהי' האור השייך לעולמות מבלי שיוקדם תחלה האור שלמעלה משייכות לעולמות]. ואדרבא, מצד שכל ה' מסתבר לומר, דמכיון שהסדר ד"השתלשלות עילה ועלול" [כשכל בחינה משתלשלת ונמשכת מ"עילה" שקדמה אלי'] הוא מצד זה שהוא ית' צמצם עצמו כביכול בכדי שיהי' מקום לשכל — הרי מסתבר לומר שהסדר ד"עילה ועלול" הוא רק בהבחינות שאחר הצמצום, ולכל היותר — לאחרי שישנו כבר האור שבבחינת גילוי (לפני הצמצום). ובוהו החידוש שסדר זה ד"עילה ועלול" הוא גם לפני הצמצום, דהאור השייך לעולמות הוא, "עלול" ונמשך מהאור שלמעלה משייכות לעולמות, ויתירה מזו — שגם כללות האור* הוא "עלול" ונמשך מ"עילה", אור הכלול בעצמותו (משיחת ש"פ תצוה תשמ"ה התועדויות תשמ"ה ח"ב ע' 1338 ואילך)).

30 בתחלתו (ע' נו). וכ"ה גם בסיום המאמר (ריש ע' סד וס"ע סה).

31 בא יב, א.

32 שם יא, ח.

33 ראה בהמאמר ע' סד.

(* שדווקא ה"יש" הוא מציאות חדשה "בלי שום עילה וטיבה" קודמת אליו (אגה"ק ס"כ — קל, ריש ע"ב), משא"כ האור.

התחלת התורה. ולכן גם בנוגע להענין דיצי"מ שהוא הכנה למ"ת, מדובר בהמאמר ע"ד הענין דיצי"מ כמו שהוא בתורה.

ויש לקשר ענין זה [שהגילוי דתורה הוא למעלה יותר גם מהגילוי דעולמות כמו שהוא בתורה] עם משנת"ל (סעיף ד) שהגילוי דתורה הוא עצמות אוא"ס שלמעלה מכל הצמצומים (גם מהצמצומים שלפני צמצום הראשון), ע"פ הידוע דכללות כל התורה (גם סיפורי התורה שלפני פרשת החודש) קדמה לעולם³⁴, ומכיון דהתחלת ענין עולם הוא מצמצום הראשון³⁵, התורה שקדמה לעולם היא באוא"ס שלפני הצמצום. ויתירה מזו יש לומר, דמכיון שגם בהאור שלפני הצמצום יש כבר התחלת שרש המדידה דעולמות, התורה שקדמה לעולם היא בהאור שבבחי' גילוי לעצמו שלמעלה משייכות לעולמות. דזהו גם בסיפורי התורה שלפני פרשת החודש. והעילוי דפרשת החודש, עיקר התחלת התורה, הוא, הגילוי דעצמות אוא"ס שלפני כל הצמצומים.

(ו) **וזהו** החודש הזה לכם ראש חדשים, דבחודש ניסן הוא הגילוי דעצמות אוא"ס. וזהו שכשהגיע ר"ח ניסן אין מעברין את השנה, כי בחי' שנה היא בהאור השייך לעולמות, ולהיות דהמשכת אור זה הוא ע"י העלאת מ"ן, מעברין את השנה לצורך בכדי שתהי' העלאת מ"ן כתיקונה, לכן כשהגיע ר"ח ניסן, הגילוי דעצמות אוא"ס שלמעלה מאתעדל"ת, אין מעברין את השנה, כמבואר בארוכה בהמאמר³⁶. וזהו גם מה שחודש ניסן הוא חודש הגאולה, דבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל³⁷, כי ענין הגאולה הוא שאז יהי' ולא יכנף עוד מוריך³⁸, הגילוי דעצמות אוא"ס בלי שום לבוש³⁹.

ויהי רצון שכל זה יהי' במהרה בימינו ממש, בחודש ניסן דשנה זו ממש, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים⁴⁰, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(34) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. זח"ב מט, א.

(35) ראה לעיל הערה 11.

(36) ע' סה.

(37) שמו"ר פט"ו, יא. ר"ה יא, א. וראה ד"ה החודש היש"ת (סה"מ היש"ת ע' 19 ואילך).

(38) ישע"ל, ל, כ.

(39) תניא פל"ו.

(40) הגש"פ ברכת "אשר גאלנו", מפסחים קטז, ב (במשנה).